

Handreiking

Overzicht gemeentelijke opgave van (asiel)opvang tot en met integratie 2023 versie juni 2023

Alle vluchtelingen hebben recht op opvang wanneer zij niet voldoende middelen hebben om voor zichzelf te voorzien. Het recht op opvang omvat ook recht op onderdak, leefgeld, toegang tot gezondheidszorg en toegang tot educatie voor minderjarigen. (UNHCR)

Het rijk heeft de wettelijke taak om de opvang van asielzoekers te organiseren. Het COA is hiervoor de uitvoerende partij. Gemeenten zijn nodig om locaties voor asielopvang mogelijk te maken door bijvoorbeeld het verstrekken van de benodigde vergunningen. Asielzoekers die een verblijfsvergunning krijgen, hebben recht op huisvesting. Het regelen van deze huisvesting is, evenals de regie op de inburgering, een wettelijke taak voor gemeenten.

In 2022 hebben gemeenten van het rijk ook de opdracht gekregen om de opvang van Oekraïense vluchtelingen te organiseren.

Dit document geeft een overzicht van de gemeentelijke opgaven op het gebied van (asiel)opvang tot en met integratie voor 2023. Het document wordt jaarlijks geüpdatete.

Opvang en huisvesting vluchtelingen

Oekraïense vluchtelingen komen Nederland binnen

Asielzoekers komen Nederland binnen

Vluchtelingen binnen EU-richtlijn tijdelijke bescherming (RTB) registratie in gemeente

Identificatie en registratie (COA, IND)

Opgave per 1-7-2023:
Landelijk: 90.000

Gemeentelijke opvang (G00)

- Gemeente levert locatie en exploitatie
- VR spreiding en ondersteuning

Particuliere opvang (P00)

landelijk: ± 20.000
(13 januari 2023)

Reguliere opvang (AZC) en noodopvang

Opgave per 1-1-2024:
Landelijk: 77.100

- COA coördinatie en exploitatie
- Gemeente levert locatie

Toegewezen

Afgewezen

Crisisnoodopvang

In overleg met het COA

Crisisnoodopvang in eigen beheer gemeenten in overleg met COA

Vanaf 4 september 2023 voor mensen die **niet** onder RTB vallen ('derdelanders')

Vanaf maart 2025 bij **beëindiging** RTB

Indien mogelijk (gezien woningaanbod)

Huisvesting in gemeente

Oekraïners + Andere doelgroepen* + Statushouders

breed huisvestingsbeleid

Opgave statushouders 1e helft 2023: 21.200

Taakstelling 2023-II: 27.100

Vertrek naar land van herkomst of een ander land

Verantwoordelijk:

- = Gemeenten
- = Rijksoverheid

* Zoals: jongeren, studenten, spoedzoekers, arbeidsmigranten, kwetsbare ouderen, vrouwen in vrouwenopvang, ggz-patiënten, dak- en thuislozen.

1. Opvang

A. Asielopvang

Het rijk is verantwoordelijk voor de asielopvang in Nederland. De uitvoering van deze taak is in de wet belegd bij het COA. Twee keer per jaar neemt het COA een capaciteitsbesluit. Daarin staat hoeveel opvangcapaciteit er nodig is. Voor het realiseren van de opvanglocaties, is het COA afhankelijk van de locaties die gemeenten aanbieden

Capaciteitsbesluit

Twee keer per jaar maakt het COA in het capaciteitsbesluit inzichtelijk hoeveel opvangplekken er de aankomende periode nodig zijn. Het COA baseert het capaciteitsbesluit op de meest recente inzichten uit de Meerjaren Productieprognose 2022-II (MPP) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het capaciteitsbesluit (2022 II) geeft aan dat de capaciteitsbehoefte, bij ongewijzigd beleid, op 1 januari 2023 toeneemt van de eerder verwachte 51.000 plekken tot 61.200 plekken en tot 77.100 plekken op 1 januari 2024. Provincies en gemeenten hebben op 2 mei 2023 een overzicht ontvangen van de [opgaven per provincie](#).

Uitvoeringsagenda flexibilisering asielketen

De verdeling van het aantal opvangplekken is gebaseerd op de uitgangspunten van de [Uitvoeringsagenda Flexibilisering asielketen](#) (hierna: Uitvoeringsagenda) die in juni 2020 is ondertekend door het rijk, provincies en gemeenten. Deze Uitvoeringsagenda beschrijft een toekomstig beeld van het asiellandschap waar de gezamenlijke overheden naar toewerken. Een onderdeel daarvan is een evenredig verdeeld opvanglandschap in Nederland met de verschillende vormen van asielopvang die daarvoor nodig zijn en bijdraagt aan een betere integratie van statushouders. Elke Provinciale Regietafel (PRT), een overlegstructuur voor provincie, gemeenten en COA, stelt een provinciaal plan op waarin de verdeling van de asielopgave over de gemeenten is opgenomen (+ evt. de huisvestingsopgave). Hierin staat o.a. aangegeven welke gemeente welke hoeveelheid opvangplekken gaat realiseren om te voldoen aan de provinciale opgave.

Invulling van de opgave

Hoewel de opgave gerealiseerd kan worden door de inzet van noodopvang, is het uitgangspunt dat de PRT's toewerken naar langdurig inzetbare opvanglocaties. Immers: zolang de totale opgave niet door alle PRT's is gerealiseerd, blijft noodopvang waarschijnlijk nodig. Ook de recente vraag (maart 2023) aan het Veiligheidsberaad om 450 opvangplekken Crisisnoodopvang (CNO) per veiligheidsregio te blijven voortzetten kunnen beschouwd worden als een noodzakelijk onderdeel van de weg uit de crisis richting het realiseren van de lange termijn opgave. Voor eind maart 2023 wordt er een nieuwe MPP vastgesteld en daaruit is af te leiden of de gevraagde capaciteit van 77.100 plekken voldoende is of dat het aantal bijgesteld moet worden.

Opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Een doelgroep die bijzondere aandacht verdient, zijn de alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's.) Zij zijn extra kwetsbaar en dus is er voor deze groep behoefte aan specifieke opvanglocaties met de juiste ondersteuning en begeleiding.

De overgang naar volledig zelfstandig leven bij het bereiken van de leeftijd van 18 is voor amv niet altijd een eenvoudige opgave. Daarom is het mogelijk gemaakt dat amv's die 18 jaar worden en dat willen, vanaf 1 januari 2023 tot maximaal 21 jaar in hun opvanggezin of de kleinschalige opvang kunnen blijven wonen en worden begeleid in de vorm van Verlengde opvang. Het rijk realiseert vanaf 2023 structureel een vergoeding voor deze verlengde opvang en begeleiding voor amv's. Nidos voert deze verlengende opvang en begeleiding uit. Door deze maatregel van het rijk voelen gemeenten zich meer gesteund en worden zij beter in staat gesteld om opvanglocaties te realiseren voor deze kinderen en jongeren.

Toekomstbeeld

Om te komen tot een structurele asielopvang en een sluitende keten tot aan de integratie van statushouders, is aan de Landelijke Regietafel Migratie & Integratie (LRT) in 2022 een actieplan vastgesteld met acties die nodig zijn om het toekomstbeeld uit de Uitvoeringsagenda te realiseren. In 2023 blijft dit van kracht. Essentieel

hiervoor zijn duidelijke kaders, randvoorwaarden en passende financieringssystematiek voor de gehele keten van opvang tot en met integratie.

Concreet gaat het onder andere om de realisatie van vier Gemeenschappelijke Vreemdelingen Locaties (GVL's). Ook de mogelijkheid tot het realiseren van kleinschalige opvanglocaties is hiervan een belangrijk onderdeel. In 2023 wordt er gekeken welke mogelijkheden bijvoorbeeld het Rode Kruis heeft om kleinschalige opvang vanuit het COA te exploiteren en daarnaast wordt er verder gewerkt aan de lange termijn visie ten aanzien van kleinschalige opvang. De VNG blijft hier bij het rijk op aandringen, zodat er kan worden toegewerkt naar opvang die past in buurten en wijken.

Een ander onderdeel van het toekomstbeeld is de realisatie van een betere spreiding over Nederland van het aantal asielopvangplekken en solidaire inzet van alle 342 gemeenten. De concept spreidingswet is in 2022 in consultatie gegaan en er is advies gevraagd aan de Raad van State¹. De VNG wil graag een overzichtelijke/eenvoudige wet die vergelijkbaar is met de huisvestingswet en de taakstelling t.a.v. het huisvesten van statushouders.

De wet moet gemeenten (PRT's) ondersteunen / stimuleren om voldoende opvangplekken te realiseren. Indien een PRT niet zelf het gevraagde aantal opvangplekken realiseert, kunnen de gemeenten – mits hier een transparant afwegingsbesluit aan vooraf gaat – in de toekomst o.b.v. deze conceptwet gedwongen worden locaties voor asielopvang te bieden.

Meer informatie over asielopvang

Op [de website van de VNG](#) staat informatie voor gemeenten ten behoeve integratie en inburgering. Ook staat hier een [wegwijzer](#) met een overzicht van handreikingen, een helpdesk, (gemeentelijke) voorbeelden en regelingen van diverse organisaties ten behoeve van de uitvoering van asielopvang en huisvesting. Op [het forum Asiel tot en met Integratie](#) kunnen gemeenten ervaringen en vragen met elkaar delen en staan FAQ's.

B. Opvang ontheemden Oekraïne

De wettelijke taak voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne ligt bij het rijk, maar is tijdelijk belegd bij burgemeesters, middels het staatsnoodrecht. Naar verwachting wordt in 2023 de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne van kracht waarmee de verantwoordelijkheid van de burgemeester overgaat naar het college van B&W. De VNG heeft in 2022/2023 een reactie gegeven op deze wet.² Door de grote aantallen vluchtelingen uit Oekraïne kan het COA niet in de opvang van deze groep voorzien. Inmiddels is het aantal vluchtelingen uit Oekraïne dat in Nederland verblijft groter dan het totaal aantal (reeds bezette) opvangplekken bij het COA.

Gemeenten hebben gezamenlijk de opdracht gekregen om per 1 juli 2023 90.000 gemeentelijke opvangplekken te realiseren en daarnaast zorg te dragen voor de ondersteuning van de vluchtelingen, onder andere middels het verstrekken van leefgeld. Deze opvang is in fysiek en sociaal opzicht nog gericht op de korte termijn: regelingen zijn in 2022 aangepast/herijkt vanuit de gedachte dat mensen mogelijk langer in Nederland zullen verblijven, maar (nog) geen uitzicht hebben op een permanente verblijfsstatus. .

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) is verlengd tot 4 maart 2024, waarbij er nog een optie is om nog een keer met een jaar de RTB te verlengen. Het is en blijft noodzakelijk dat er vanuit het rijk en vanuit Europa zo snel mogelijk een lange termijn aanpak gepresenteerd wordt.³ Dit is belangrijk zodat gemeenten weten waar ze zich op moeten voorbereiden, en voor de Oekraïner zelf zodat hij/zij weet wat de verwachting is.

Derdelanders

Derdelanders zijn vluchtelingen die in Oekraïne ten tijde van de Russische inval een tijdelijke verblijfsvergunning hadden (bijv. met een werk- of studievizum) en voor 19 juli 2022 in de BRP waren ingeschreven. Zij mogen tot uiterlijk 4 september 2023 in de gemeentelijke opvang blijven en hebben dezelfde rechten als vluchtelingen

1 [Consultatie VNG en Advies RvS.](#)

2 [Consultatie VNG: Tw Oek.](#)

3 De richtlijn tijdelijke bescherming is zo geïmplementeerd dat begunstigen, voor zolang de richtlijn actief is, bescherming genieten gelijk aan asielzoekers in procedure. Daarbij zijn enkele extra rechten toegekend (zoals toegang tot de arbeidsmarkt). Ontheemden uit Oekraïne doen wel een asielaanvraag, maar gedurende de activering van de richtlijn wordt daarover geen beslissing genomen. Gemeenten moeten in staat worden gesteld deze mensen zo goed mogelijk mee te laten doen in de maatschappij.

met Oekraïens paspoort/ ID-bewijs .Na 4 september loopt de bescherming onder de tijdelijke richtlijn af. Het is de bedoeling dat de IND in de tussenliggende periode gaat starten met het beoordelen van hun asielstatus. Als op 4 september de asielaanvraag nog in behandeling is dan heeft de aanvrager recht op reguliere asielopvang onder verantwoordelijkheid van het COA. De komende maanden gaat het ministerie van JenV in samenwerking met de VNG en COA werken aan de uitvoering hiervan.

Op [het forum van de VNG](#) staat informatie en FAQ's en kunnen gemeenten ervaringen en vragen met elkaar delen ten behoeve van de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

2. Huisvesting statushouders

Gemeenten hebben een wettelijke taak om statushouders te huisvesten. Het uitgangspunt is dat de gemeente waaraan de statushouder gekoppeld is binnen 14 weken na het verkrijgen van een verblijfsvergunning een woning toewijst.

Taakstelling

Elk half jaar ontvangen gemeenten een taakstelling statushouders waarmee wordt aangegeven hoeveel statushouders elke gemeente in de zes maanden daarna moet huisvesten. De huidige taakstelling (2023-I) is vastgesteld op 21.200 te huisvesten personen. De taakstelling voor 2023-II is vastgesteld op 27.300.

De afgelopen twee taakstellingsperiodes hebben gemeenten aan de totale taakstelling voldaan. Daarnaast is ook de eerder ontstane achterstand ingehaald én een voorsprong gecreëerd voor 2023 van ± 1800. Momenteel verblijven meer dan 17.000 statushouders in de opvanglocaties van het COA. De huisvesting is en blijft een regulier proces tussen de individuele gemeente en de regievoerder van het COA. De LRT en PRT's worden ook betrokken bij de opgave rondom huisvesting.

Gemeenten pakken de huisvesting van statushouders op binnen een integrale aanpak huisvesting aandachtsgroepen, op een woningmarkt die behoorlijk overspannen is. Daarom worden gemeenten in staat gesteld statushouders ook op andere manieren te huisvesten. Maatregelen die beschikbaar in 2022 zijn gesteld en ook doorlopen in 2023, zijn onder meer de [Hotel- en accommodatie regeling \(HAR\)](#) en de [realisatie van een tussenvoorziening](#).

Meer informatie over huisvesting

Op [de website van de VNG](#) staat informatie voor gemeenten ten behoeve huisvesting statushouders. Ook staat hier een [wegwijzer](#) met een overzicht van handreikingen, een helpdesk, (gemeentelijke) voorbeelden en regelingen van diverse organisaties ten behoeve van de uitvoering van asielopvang en huisvesting. Op [het forum Asiel tot en met Integratie](#) kunnen gemeenten ervaringen en vragen met elkaar delen en staan FAQ's.

3. Integratie

De VNG is in gesprek met het rijk om te komen tot een goede integrale aanpak op alle thema's van opvang tot en met integratie. Beslissingen op één thema kunnen grote gevolgen hebben op andere thema's. Het gaat dan onder andere om de effecten van het migratiebeleid op de inburgering, waarover de gemeenten bij wet (Wi2021) de regie voeren. Daarnaast zijn er gevolgen voor bijvoorbeeld het sociaal domein, het zorglandschap en de arbeidsmarkt.

Voor gemeenten is het van belang dat zij alle personen die zij opvangen en huisvesten perspectief kunnen geven en mee laten doen in de samenleving. In een aantal gemeenten zien we dat het draagvlak voor het bieden van asielopvang minimaal is. Als de juiste begeleiding en integratiemogelijkheden ontbreken, neemt dat draagvlak alleen maar verder af. Om voor alle groepen een snelle en goede start in Nederland te bewerkstelligen, bepleit de VNG ook een verkenning van het versoepelen van regels omtrent betaald werk voor asielzoekers. De arbeidsparticipatie van Oekraïners laat zien dat een snelle toetreding tot de arbeidsmarkt mogelijk is; het kan zowel voor (het welzijn van) asielzoekers als het draagvlak in de samenleving goed zijn ook hen vroegtijdig mee te laten doen

Meer informatie over integratie

Op [de website van de VNG](#) staat informatie voor gemeenten ten behoeve integratie en inburgering. Ook staat hier een [wegwijzer](#) met een overzicht van handreikingen, een helpdesk, (gemeentelijke) voorbeelden en regelingen van diverse organisaties ten behoeve van de uitvoering van asielopvang en huisvesting. Op [het forum Asiel tot en met Integratie](#) kunnen gemeenten ervaringen en vragen met elkaar delen en staan FAQ's.

April 2023